

To: (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) @gmail.com]
Cc: (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl]
From: (10)(2e)
Sent: Tue 8/25/2020 1:26:02 PM
Subject: aangetekende brief met manuscript van BijDegelijk
Received: Tue 8/25/2020 1:26:03 PM

Beste (10)(2e)

Heel veel mensen hebben vandaag een aangetekende brief gekregen van (10)(2e) met een manuscript dat is ingediend bij BMJ. Ik begrijp dat jij eenzelfde brief ontving. Via (10)(2e) (10)(2e) kreeg ik ook deze brief doorgestuurd. Er wordt in de brief gevraagd om een peer review door mij.

Mijn voorstel is geen reactie te geven.

Heb het manuscript snel gelezen, hieronder mijn eerste indruk.

Vriendelijke groeten,

(10)(2e)

Manuscript (10)(2e)

Een eerste indruk is dat in het manuscript een correlatie berekend wordt tussen specifieke luchtvochtigheid en incidentie van influenza (over vijf jaar), en regionale luchtvochtigheid en COVID-19 incidentie. Dat verband toont nog geen oorzakelijk verband aan (luchtvochtigheid veroorzaakt influenza en COVID-19). Er wordt geen rekening gehouden met de besmettelijkheid van de infectie (dit veroorzaakt autocorrelatie in de tijdreeks van infecties), er wordt niet gekeken of andere klimaat variabelen (temperatuur, UV-straling) een sterkere correlatie vertonen, er wordt geen rekening gehouden met factoren die de incidentie van infectie kunnen beïnvloeden (zoals de genomen maatregelen tegen COVID-19). Dit manuscript komt waarschijnlijk niet door een peer-review ronde. Het geeft geen onderbouwing voor de punten genoemd in de samenvatting.

In eerder onderzoek vanuit het RIVM vonden we een correlatie tussen specifieke luchtvochtigheid en het reproductiegetal van influenza, na correctie voor temperatuur, aandeel bevattelijken in de bevolking, vakanties (te Beest et al American Journal of Epidemiology 2013). Een rol voor specifieke luchtvochtigheid bij influenzaverspreiding is in veel publicaties aangetoond (Shaman & Kohn PNAS 2009 was de eerste publicatie). Het is dus niet zo vreemd om te kijken naar specifieke luchtvochtigheid. Bij voorlopige analyses vinden we ook een mogelijke rol voor specifieke luchtvochtigheid en het reproductiegetal van SARS-CoV-2. Hierbij houden we wel rekening met de besmettelijkheid van de infectie, we kijken ook naar temperatuur en de genomen maatregelen. Het is mogelijk dat een degelijke analyse aanwijzingen oplevert voor een rol voor specifieke luchtvochtigheid in de transmissie van SARS-CoV-2. We kunnen specifieke luchtvochtigheid dus niet zonder meer afdoen als een onzinnige variabele.

Als er toch een respons nodig is op dit manuscript: het beoogt correlatie aan te tonen, een bewijs voor een causaal verband (of een test op een mogelijk causaal verband) ontbreekt. Zo'n bewijs of test is nodig voor het onderbouwen van bestrijdingsmaatregelen.